

Analysis of 9-12 Years Old Children' Aesthetic Value Perceptions*

İrfan Nihan DEMİREL

Recep Tayyip Erdoğan University, Faculty of Education

Abstract

The aim of the research is to examine the aesthetic value perceptions of children aged 9-12 years. The study was conducted with a total of 1021 (534 female, 487 male) students in the Black Sea Region, aged 9-12 years. The research was conducted with convergent parallel design from mixed method research designs. The art and aesthetic value attitude scale developed by Mazman Budak (2012) and metaphor data collection form was used as means of collecting data. The results of the research showed that female students' attitudes towards art and aesthetics were more positive than male students' attitudes, and as the age progressed, the point of view of the person regarding the concept of aesthetic value is different. The children generally perceived the concept of aesthetics as a surgical intervention, physical appearance, or flexibility. They have concentrated on the concept of aesthetic pleasure as a feeling of pleasure or excitement.

Keywords: *aesthetic, aesthetic value, art, art education*

İNÖNÜ UNIVERSITY
Journal of the Faculty of Education
Vol 19, No 2, 2018
pp. 312-327
DOI: 10.17679/inuefd.346720

Received : 26.10.2017
Accepted : 28.05.2018

Suggested Citation

Demirel, İ. N. (2018). Analysis of 9-12 Years Old Children' Aesthetic Value Perceptions, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 19(2), 312-327. DOI: 10.17679/inuefd.346720

---

*This study was supported with the project code SKG-2016-692 by Coordinatorship of Recep Tayyip Erdoğan University Scientific Research Projects and the results of the preliminary evaluation of qualitative data were presented orally at the 2nd International Conference on Best Practices and Innovations in Education.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

9-12 year old children can appreciate works of art with an aesthetic point of view rather than being realistic or beautiful. This stage is of great importance for personal analysis and aesthetic value training as individuals are aware of personal reactions (Cannon, 2005). From this point of view, the research carried out with the children between the ages of 9-12. Within the scope of the research, It was determined whether there is a significant difference between the aesthetic value perceptions of 9-12 year old children and their sex and age levels or not. The metaphors of 9-12 year old children regarding the concept of aesthetics and the conceptual categories formed by these metaphors were determined in terms of their aesthetic perception levels.

Purpose

The aim of the research is to examine the aesthetic value perceptions of children aged 9-12 years. In the study, aesthetic perceptions of 9-12 year old children determined through attitude scale and metaphors.

Method

The study was conducted with 1021 (534 female, 487 male) students in the Black Sea Region. Convergent parallel design from mixed method research designs was used in research. In the quantitative dimension of the research was used the art and aesthetic value attitude scale developed by Mazman Budak (2012) as a means of collecting data. It was determined that the scale consists of one factor as if the scale were in original form. The variance rate explained by one factors was calculated as 32,337%. The factor loads of the scale items were found to range between .383 and .721. The Cronbach's Alpha internal consistency coefficient for the 30 items was calculated as 0.92. In the qualitative dimension of the research was used metaphor data collection form as a means of collecting data. The responses to the metaphor data collection form were analyzed in three stages: (1) metaphor formation, (2) category development, and (3) validity and reliability. Therefore, 115 metaphor and 10 different conceptual categories were created.

Findings

Findings from the quantitative dimension of the research show that female and male students have an aesthetic view of the artistic and cultural beauty they observe in their surroundings. However, it was determined that the female students' viewpoints and awareness of sense of beauty are more positive than male students are. It was determined that the history, artistic and cultural values affect positively perspective on life and level of aesthetic appreciation. The results of the research also showed that as the age progresses, one's point of view regarding the concept of aesthetic value, the level of life and the sense of beauty differ. It was also determined that the idea of a good expression, which is a relative concept, may differ depending on the person and age level. Findings obtained from the qualitative dimension of the research showed that children perceive the concept of aesthetics as beauty, but they generally perceive it as a surgical intervention, physical appearance or resilience. On the other hand, it was determined that the concept of aesthetics is partly related to concepts such as death, pain, sadness, happiness, beauty or excitement that an individual has experienced as an artistic sense, and they have concentrated on the concept of aesthetic pleasure as a feeling of pleasure or excitement.

Discussion & Conclusion

Findings from the quantitative dimension of the study show that girls and boys have higher scores on art and aesthetic value attitude scale. This situation can be related to the result that the experienced environment positively affects the aesthetic appreciation level. According to Kirk, Skov, Hulme, Christensen and Zeki (2009), the feelings about the surrounding environment play an important role in directing our aesthetic preferences. The results of the research show that 9-10 year olds are more positive than 11-12 year olds and 10-11 year olds are more positive than 11-12 year olds. This can be attributed to the fact that the tendency to perceive the level of life or beauty of a person differs from the point of view regarding the concept of aesthetic value as the age level progresses as a characteristic of the expressionist age

corresponding to the age range of 9-12 years. Findings from the qualitative dimension of the study show that children perceive the concept of aesthetics as a surgical intervention, physical appearance or flexibility. Kılcan and Akbaba (2014) have reached the conclusion that children's aesthetic concept is mostly regarded as surgical intervention in their work. On the other hand, it is seen that the concept of aesthetics is partially related to concepts such as death, pain, sadness, happiness, beauty or excitement that an individual has experienced as an artistic beauty and nature beauty. This situation reveals that the aesthetic dimension of art education given to schools should be given more weight. Crawford (1987) states that aesthetics rests on disciplines of artistic production, artistic appraisal, art history and art criticism.

9-12 Yaş Çocukların Estetik Değer Algılarının İncelenmesi*

İrfan Nihan DEMİREL

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Öz

Araştırmanın amacı, 9-12 yaş çocukların estetik değer algılarının incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu Karadeniz Bölgesinde öğrenim gören, 9-12 yaş aralığındaki toplam 1021 (534 kız; 487 erkek) öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma karma yöntem araştırma desenlerinden yakınsayan paralel desen yaklaşımıyla yürütülmüştür. Araştırmanın nicel boyutunda Mazman Budak (2012) tarafından geliştirilen sanat ve estetik değer tutum ölçeği; nitel boyutunda metafor yoluyla veri toplama formu kullanılmıştır. Araştırma sonuçları kız çocukların erkek çocuklara göre sanat ve estetik değer tutum puanlarının daha olumlu olduğunu ve yaş düzeyi ilerledikçe kişinin estetik değer kavramına ilişkin bakış açısı, yaşam düzeyi ve güzel kavramını algılama eğiliminin farklılaştığını göstermiştir. Ayrıca çocukların estetik kavramını genel olarak cerrahi bir müdahale, fiziksel görünüm ya da esneklik olarak algıladıklarını; sanatsal anlamda kişiye zevk ya da heyecan veren bir duygu olarak da estetik haz kavramı üzerine yoğunlaştıklarını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: estetik, estetik değer, sanat, sanat eğitimi.

İnönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 19, Sayı 2, 2018
ss. 312-327
DOI: 10.17679/inuefd.346720

Gönderim Tarihi : 26.10.2017
Kabul Tarihi : 28.05.2018

Önerilen Atıf

Demirel, İ. N. (2018). 9-12 Yaş Çocukların Estetik Değer Algılarının İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 312-327. DOI: 10.17679/inuefd.346720

*Bu çalışma Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından SKG-2016-692 kodlu proje ile desteklenmiş olup, nitel verilere ait ön değerlendirme sonuçları 2. Uluslararası Eğitimde İyi Uygulamalar ve Yenilikler Konferansı'nda sözlü olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Sanat, hayata bakış açımızda, yaşadığımız olaylar karşısındaki tutum ve davranışlarımızda, bireysel ve toplumsal ilişkilerimizde kendini gösterir. Kendini tanıyan, başkalarına ifade edebilen, öz güveni ve düşünme becerileri gelişmiş bireyler mutlaka sanatın verdiği renkli ve çok boyutlu dünyadan geçmiştir (Abacı, 2003). Bu nedenle sanat, bireyin duygusal ve zihinsel yanını geliştirerek tutum ve davranışlarına yön veren etkili bir eğitim aracıdır. Birey sanat eğitimi yoluyla kazandığı estetik bilinç sayesinde estetik bir haz duygusu geliştirir ve bunu yaşamının her anına aktararak davranış haline getireceği pozitif tutumlar oluşturur. Böylece kişi yaşadığı olaylardan ve çevresinde karşılaştığı varlıklardan zevk almayı ve mutlu olmayı öğrenir. Sanat eğitimi eğer zamanında verilmezse, birey estetik bakış açısı kazanamayacağı gibi, başkalarının duygu ve düşüncelerine saygılı olma, başka kültürlere değer verme, onların sanatsal, tarihi ve kültürel geçmişlerini öğrenme, sanat eserlerini koruma ve önemseme bilinci kazanma gibi davranışları da gerçekleştiremeyecektir (Mercin ve Alakuş, 2007). Sanat eğitiminin en önemli amaçlarından biri sanatsal etkinlikler yoluyla, kişinin karşılaştığı obje ya da nesnelere karşı estetik beğeni yargısını geliştirecek bir tavır oluşmasına katkı sağlamaktır (Yolcu, 2009). Kişiyi sanat eğitimi yoluyla kazandırılan estetik bilinç, kişinin sezgilerini güçlendirerek çevresindeki nesne ya da varlıklardan haz almasını ve beğeni duygusunun gelişmesini sağlar (Tunalı, 2004). Beğeni duygusu gelişmiş olan bir birey kazandığı estetik bilinç sayesinde karşılaştığı olay ya da durumlara, çevresel düzenlemelere sanatsal bir gözle bakarak, onları estetik bir bakış açısıyla değerlendirmeyi öğrenir (Yılmaz, 2009). Estetik duyarlılık sadece bireylerin çevresel yaşamlarındaki düzenlemelerle sınırlı kalmayarak, günlük yaşamlarında kullanabilecekleri ve olaylar arasında ilişki kurarak dengeli bir yaşam sürdürebilecekleri davranışlar kazanmalarında da bireylere yardımcı olur (Buyurgan ve Mercin, 2005).

Günlük yaşamımızda sıkça kullandığımız estetik kavramı, görme, işitme, koklama gibi duyularımıza dayanan ve "duyum", "duyulur algı" gibi kavramlarla açıklanan bir terimdir (Tunalı, 2004). Çıkar ilişkisinden soyutlanarak, salt zevk alma amacıyla kendisine bakanda haz ve beğeni uyandıran estetik kavramı; güzel ya da çirkin, üzgün ya da sıradan, yüksek ya da yoksul olarak değerlendirilebilecek resim, müzik, şiir gibi güzel sanat alanlarını içermektedir (Moritz, 1985). Gündelik dilde herhangi bir davranış, çalışmayı ya da bireyi tasvir ederken kullandığımız "güzel" sözcüğü, aslında estetik bir değeri ifade etmekte ve estetik açıdan değerli olanlarla aynı anlama gelmektedir. Bir müzik dinlerken, bir şiir okurken ya da bir resmi seyrederken duyduğumuz haz ve beğeni duygusu, söz konusu nesnelere, estetik yönden değerli olduğunu göstermektedir (Eczacıbaşı, 1997; Gökay ve Demir, 2006). Güzellik ve zevk alma gibi zihinsel ve görsel elemanların çalışması anlamına gelen estetik kavramı, içerik, biçim, yöntem ve amaç hakkında öğrenmeyi sağlayan göreceli bir kavramdır (Eyerdam, 2003). Estetik kavramının göreceli olması ya da kişiden kişiye değişmesi estetik değer algısının kişinin yaşadığı kültürel ve çevresel faktörlere ve aldığı eğitime göre farklılaştığının göstergesidir. Bu nedenle estetik eğitim sayesinde, farklı bakış açılarına sahip estetik beğenisi güçlü olan bireyler yetiştirilmesi mümkündür (Gökay ve Demir, 2006). Erinç'e (1998) göre estetik beğeni, güzeli-çirkinden; iyiyi-kötüden ve doğruyu-yanlıştan ayırma yetisidir. Dolayısıyla da kişi kendi bakış açısına göre estetik haz duyduğu ya da beğendiği nesne ya da varlıkları üç grupta toplamaktadır. Bunlar: (1) Kişinin beğenisine yatkın olanlar ya da alışageldiği güzele uygun düşenler, (2) Kişinin alışageldiği güzelle az ya da çok benzerlik gösteren, 'o olmazsa bu olabilir' dedikleri, (3) Kişinin o alandaki bilgi ve beğeni düzeyinin artması nedeniyle seçici davranarak, zevkine ya da beğenisine ters düşenler.

Her hangi bir nesne ya da varlığın beğenilmesi kişinin o nesne ya da varlıkla kurduğu duygusal doyum ya da estetik deneyimle ilişkilidir (Erinç, 1998). Estetik deneyim, günlük tecrübelerden niteliksel olarak farklı olan özel bir ruhsal durum olarak tanımlanmaktadır (Markovic, 2012). Cupchik ve Winston'a (1996) göre, estetik deneyim, diğer tüm nesnelere, olayları ve gündelik kaygıları bastırarak, dikkatin nesneye odaklandığı psikolojik bir süreçtir. Bu doğrultuda estetik deneyim ile ilgili araştırmalar üç bölümde incelenmektedir: İlki Berlyne'nin (1971'den aktaran Cupchik, 1986) sevmeye, tercih, zevk ve güzellik duygularını inceleyen deneysel estetik geleneğine odaklanmaktadır. İkincisi duygu psikolojisine dayanan öfke, nefret gibi düşmanca duyguları; gurur, ayıp, suçluluk, pişmanlık ve utanma gibi içine kapanıklığı temsil eden duygusal durumları içermektedir. Üçüncüsü ise, korku, hareket ve heyecan gibi alışılmadık ifadeleri incelemektedir (Armstrong ve Detweiler-Bedell, 2008; Berlyne, 1971'den aktaran Cupchik, 1986; Konecni, 2005; Leder, Belke, Oeberst, & Augustin, 2004; Silvia, 2009; Silvia ve Nusbaum, 2011). Markovic'e (2012) göre, estetik deneyimin tanımlanmasında üç özellik çok önemli ve ayırt edicidir: Birinci özellik, estetik deneyimin güdüsel, yönelimsel ve dikkat çekici yönü ile ilgilidir. Estetik deneyim sırasında insanlar dikkat yoğunlaşması ve uyarana karşı tetikte olma halindedirler. Özel bir objeye güçlü bir şekilde odaklanmışlardır. Bu nedenle bireysel

farkındalıklarını, çevreye yönelik bilinçlerini ve zaman duygularını kaybetmişlerdir. İkinci özellik estetik deneyimin bilişsel yani anlamsal, sembolik ve yaratıcı yönüdür. Bir kişi estetik objeleri ve olayları sembolik ya da sanal gerçekliğin parçaları olarak değerlendirir ve onların günlük kullanımlarının ve anlamlarının ötesine geçer. Örneğin bizler tiyatrodaki oyuncular için değil, karakterler için endişeleniriz. Estetik deneyimin üçüncü özelliği özel duygusal deneyim gerektiren etkileyciliktir. Bir kişi, estetik hayranlık ve estetik değerlendirme objesi ile güçlü ve anlaşılır bir bütünlük duygusu taşır.

Günümüzde öğretim programları okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde birbirini tamamlayacak şekilde öğrencilere estetik değer kazandırmaya yönelik bir anlayışı benimsemiştir. Bu doğrultuda görsel sanatlar dersi öğretim programında estetik duyarlılık, bireye kazandıracağı olumlu deneyimler açısından bir gereksinim olarak yer almakta (MEBa, 2018); sosyal bilgiler öğretim programında kültür ve miras öğrenme alanı içinde bir değer olarak okutulmakta (MEBb, 2018), matematik dersi öğretim programında, matematiğin sanat ve estetikle ilişkisi (MEBc, 2018), Türkçe dersi öğretim programında ise, öğrencilerin estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amacıyla estetik değer eğitime yer verilmektedir (MEBd, 2018). Bu doğrultuda estetik değer eğitiminin sadece sanat dersleri için değil, diğer disiplin alanlarda da yaratıcılığın, hayal gücünün ve eleştirel düşünme becerisinin gelişimi için bir gereksinim olarak eğitim öğretim ortamına entegre edilmesinin gerekliliği anlaşılmaktadır. Nitekim estetik değer eğitiminin öğrenmede merak ve deneyimi arttırdığı, eğitimin büyüleyici ve heyecan verici bir deneyim olarak değerlendirilmesine yol açtığı vurgulanmaktadır (Drake, 1998 ve Hansen, 2005'den aktaran Ramdhani ve Ramsarop, 2015). Ancak yapılan çalışmalar okullarda estetik değer eğitime gereken önemin verilmemesini, estetik değer saygı, sevgi, hoşgörü gibi diğer değerlere oranla daha az önemli bulunduğunu ve günümüzde oldukça yaygın bir alanda kullanılmasına rağmen estetik kavramının neyi kastettiği ya da karşıladığının tam olarak bilinmediğini ortaya koymaktadır (Balcı ve Yanpar Yelken, 2013; Çelikkaya ve Filoğlu, 2014; Sevim, Hisarcıklılar ve Feyzioğlu, 2012). Bu doğrultuda araştırma, çocukların sanatsal, kültürel ve tarihi değerlere ilişkin estetik değer algılarının ve farkındalıklarının tespit edilerek, eğitim öğretimde estetik değer kazandırılmasının önemine ilişkin sunacağı bakış açısı nedeniyle önem arz etmektedir.

Parsons ve Blocker'a (1993) göre, 9-12 yaş aralığındaki çocuklar estetik karmaşa evresindedirler. Bu evre çocukların bireysel analiz ve estetik değer eğitimi için bir beğeni geliştirmeleri ve kişisel tepkilerinin farkında oldukları için son derece önemlidir (Cannon, 2005). Ayrıca 9-12 yaş aralığındaki bireyler, soyut özelliklere sahip konuların farkına vararak, sanat eserlerini gerçekçi ya da güzel oluşlarına göre sınırlandırmadan geniş bir bakış açısıyla değerlendirmektedirler (Parsons, 1994). Bu nedenle estetik karmaşanın egemen olduğu 9-12 yaş evresinde çocuğa verilecek estetik değer eğitiminin, çocuğun kendini ifade ederken ya da çevresindeki nesne ya da varlıkları gözlemlerken sahip olduğu kendine has özgür ifadesinin, çocuğun yaratıcılığının kesintiye uğramadan devam etmesine neden olacağı belirtilmektedir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012). Bu bakış açısından hareketle araştırmanın, 9-12 yaş aralığında olan ve bilimsel olarak estetik karmaşa yaşadığı ifade edilen bu evren içinden seçilen çocuklar ile yürütülmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda araştırmada 9-12 yaş çocukların estetik algı düzeyleri tutum ölçeği ve metafor yardımıyla tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma kapsamında 9-12 yaş çocukların estetik değer algıları ile cinsiyetleri ve yaş düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı tespit edilerek, 9-12 yaş çocukların "estetik" kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar ve bu metaforların oluşturduğu kavramsal kategoriler estetik algı düzeyleri açısından belirlenmeye çalışılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Araştırma karma yöntem araştırma desenlerinden yakınsayan paralel desen yaklaşımıyla yürütülmüştür. Creswell ve Plano Clark'a (2015) göre, yakınsayan paralel desende nitel ve nicel veriler eş zamanlı olarak toplanır, ayrı ayrı analiz edilir ve elde edilen sonuçlar birlikte yorumlanır. Araştırmada karma yöntemin tercih edilmesinin nedeni 9-12 yaş çocukların estetik değer algılarını araştırmanın nicel boyutu için tutum ölçeği aracılığı ile tespit etmek ve nitel boyutunda estetik kavramına ilişkin metaforları ve bu metaforların oluşturduğu kavramsal kategorileri tespit ederek elde edilen sonuçları 9-12 yaş çocukların estetik algı düzeyleri açısından karşılaştırmaktır.

Çalışma Grubu

Araştırma, Karadeniz Bölgesinde yer alan bir ilde 5., 6. ve 7. sınıflarda öğrenim gören 9-12 yaş aralığındaki toplam 1021 (534 kız; 487 erkek) öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmanın nicel boyutunda olasılık temelli

örnekleme yöntemlerinden tabaka örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Olasılık temelli örnekleme yönteminde evreni temsil eden bireylerin birbirine benzer özellikler gösterdiği varsayılmaktadır. "Tabaka örnekleme ise, bir evrende alt tabakalar ya da alt birim gruplarının var olduğu durumlarda kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013)". Bu doğrultuda, araştırmanın yapılacağı ilde Milli Eğitim Müdürlüğü'nden elde edilen veriler ışığında tüm okulların bir listesi çıkarılmış, bu okullar içinden sınıf düzeylerine bağlı olarak şubelerdeki öğrenci sayıları, cinsiyet ve yaş düzeyine göre tabakalara ayrılarak, araştırmanın nicel boyutu için çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Araştırmanın nitel boyutu için amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. "Amaçlı örnekleme, derinlemesine araştırma yapabilmek amacıyla çalışmanın amacı bağlamında bilgi açısından zengin durumların seçilmesi" işlemi olarak tanımlanmaktadır. Maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ise, "çeşitlilik gösteren durumlar arasında ne tür ortaklıkların, benzerliklerin ya da farklılıkların var olduğunu bulmaktır" (Büyükoztürk, 2012; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu doğrultuda araştırmanın nitel boyutundan elde edilen verilerde çeşitliliği sağlamak ve çocukların ürettikleri metaforların ilişkisiz olma ya da boş bırakılma ihtimalinin yüksek olması nedeniyle nicel boyuttaki örneklem nitel boyut içinde çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Çalışma grubuna ilişkin bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1

Çalışma Grubuna Yönelik Demografik Bilgiler

Yaş Düzeyi	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek		f	%
	f	%	f	%		
9-10 yaş	175	32,8	161	33,1	336	32,9
10-11 yaş	178	33,3	162	33,3	340	33,3
11-12 yaş	181	33,9	164	33,7	345	33,8
Toplam	534	100,0	487	100,0	1021	100,0

Veri Toplama Araçları ve Uygulanması

Sanat ve Estetik Değer Tutum Ölçeği (SEDÖ)

Araştırmada 9-12 yaş aralığındaki çocukların estetik değer algılarını tespit etmek amacıyla, Mazman Budak (2012) tarafından geliştirilen "sanat ve estetik değer tutum ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek iki bölüme ayrılmıştır. Ölçeğin birinci bölümünde öğrencilerin kişisel bilgilerini (cinsiyet, yaş düzeyi), ikinci bölümünde ise sanat ve estetik değer tutumlarını belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Yerel estetik değer eğitimi programındaki kazanımlara yönelik olarak hazırlanan ve 30 sorudan oluşan ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması Mazman Budak (2012) tarafından yapılmış ve kullanım izni alınmıştır. "Sanatsız bir hayat düşünemiyorum", "çevremde gördüğüm sanat eserlerine değer veririm", "yaşadığım şehirdeki yapıların (ev, okul, köprü vb.) güzel görünmelerini isterim" ya da "yaşadığım şehrin kültürel ve sanatsal çeşitliliğinin farkındayım" şeklinde ifadelerin yer aldığı tutum ölçeği, çocukların estetik değer algılarını ve farkındalıklarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Kesinlikle Katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum", "Katılıyorum" ve "Tamamen Katılıyorum" şeklinde 5'li derecelendirmenin kullanıldığı likert tipi ölçeğin orijinal formunda tek faktörlü olduğu tespit edilmiş ve açıklanan varyans oranı tek faktör için %33,768 olarak hesaplanmıştır. Bu 30 maddenin faktör yük değerleri ,371 ile ,741 aralığında değişmektedir. Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı ise, 30 madde için 0,93 olarak bulunmuştur. Yapılan araştırma kapsamında ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Tavşancıl'ın (2006), çalışma grubu büyüklüğünün ölçekteki madde sayısının en az 5 katı olması gerektiği yönündeki ifadesi doğrultusunda, 150 kişilik pilot bir örneklem üzerinde açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılarak, yeniden test edilmiştir. Bu doğrultuda orijinal formunda olduğu gibi tek faktör altında toplandığı belirlenen ölçeğin Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) örneklem yeterlilik katsayısı ,876 olarak bulunmuştur. Açıklanan varyans oranı tek faktör için %32,337 olarak hesaplanmıştır. Bu 30 maddenin faktör yük değerlerinin ,383 ile ,721 aralığında; madde toplam puan korelasyonu değerlerinin ise ,359 ile ,675 aralığında değiştiği görülmüştür. Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı ise, 30 madde için 0,92 olarak bulunmuş ve ölçeğin orijinal formuna yakın değerler elde edildiği görülmüştür. Bu doğrultuda sanat ve estetik değer tutum ölçeğinin geçerli ve güvenilir ölçme sonuçları sağladığı görülmektedir. Ölçek örneklem dâhilindeki okullarda ders saatinin ilk 15 dakikasında uygulanmıştır. Uygulama sonunda 1174 kişiden veri toplanmıştır. Ancak ulaşılan anketlerin 153 tanesi hem kişisel bilgilerin eksikliği hem de ölçekteki maddelerin çoğunlukla boş bırakılması ya da gelişigüzel cevap verilmesi nedeniyle elenerek, 1021 anket araştırmaya dâhil edilmiştir.

Metafor Yoluyla Veri Toplama Formu

9-12 yaş çocukların estetik değer algıları metafor yoluyla veri toplama formu kullanılarak belirlenmiştir. Metafor yani mecaz; kavramları daha iyi anlamak için kullanılan bir akıl yürütme biçimi, benzetme işleminin yorumlanması ya da soyut bir kavramın zihinde tasarlanmış imgesi olarak tanımlanmaktadır (Kılcan ve Akbaba, 2014; Lakoff ve Johnson, 2010; Saban, 2004; Yob, 2003). Metafor yoluyla veri toplama formunun uygulanması aşamasında öğrenciler, metafor kavramının ne anlama geldiği hakkında bilgilendirilmiştir. Verilen bilgi sonrasında öğrencilerden "estetik... benzer (gibidir), çünkü..." cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Öğrenciler metafor sorusunu yaklaşık otuz dakikalık bir zaman dilimi içerisinde tamamlamışlardır.

Nicel Verilerin Analizi

9-12 yaş çocukların SEDTÖ'nden aldıkları puanların cinsiyet ve yaş düzeyi değişkenlerine ilişkin betimsel istatistik değerleri Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2
Tutum Puanlarına Ait Betimsel İstatistik Değerleri

Ölçüm	Değişken	N	Ort.	S.S.	Çarpıklık	Basıklık
Cinsiyet	Kız	534	4,00	,550	-,770	,838
	Erkek	487	3,81	,587	-,522	,319
Yaş Düzeyi	9-10 yaş	336	4,00	,611	-,906	,827
	10-11 yaş	340	3,92	,528	-,526	,496
	11-12 yaş	345	3,81	,569	-,547	,370

Bir veri grubunda çarpıklık ve basıklık katsayılarının " ± 1 " aralığında olması puanların normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediği şeklinde yorumlanmaktadır (Morgan vd., 2004: 49'dan aktaran: Can, 2014; Seçer, 2013). Tablo 2 incelendiğinde, çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1 aralığında olduğu ve SEDTÖ'ne ilişkin puanların normal dağılım özelliği gösterdiği görülmektedir. Grup varyanslarının homojenliği ise Levene testi ile tespit edilmiştir. Levene testi sonuçları Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3
Bağımlı Değişkenin Tutum Puanlarına İlişkin Levene Test Sonuçları

Ölçüm	Değişken (Grup)	F	sd1	sd2	p
ANOVA (Levene Testi)	Yaş Düzeyi	2,242	2	1018	,107*

* $p > ,05$

SEDTÖ'ne ait levene testi sonuçlarına göre grupların varyanslarının homojen olduğu görülmektedir ($p > ,05$). Bu doğrultuda yaş düzeyi değişkenine göre elde edilen verilerin analizinde tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve farklılıkların kaynağı Post Hoc Testlerinden Tukey analizi ile tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkenine göre elde edilen verilerin analizinde ise, t testi kullanılmıştır.

Nitel Verilerin Analizi

Metafor yoluyla veri toplama formuna verilen cevaplar (1) Metafor Oluşturma, (2) Kategori Geliştirme ve (3) Geçerlik-Güvenirlik olmak üzere üç aşamalı olarak analiz edilmiştir.

Metafor Oluşturma Aşaması

Katılımcıların estetik kavramına yönelik ürettikleri metaforlar ile bu metaforlar arasında nedensel olarak kurdukları ilişkiler farklı kaynaklardan derlenen (Kalyoncu, 2012; Saban, 2008), (1) metaforun konusu, (2) metaforun kaynağı, (3) metaforun konusu ile kaynağı arasındaki ilişki dikkate alınarak kodlanmıştır. Yapılan kodlamalarda 1021 kişilik çalışma grubu içinden 166 kişi metafor sorusunu boş bırakmış, 72 kişi benzetme nedenini açıklayamamış ve 83 kişi metaforun konusu ile kaynağı arasında alakasız ilişki kurmuş ve 700 kişinin estetik değer kavramına ilişkin metafor üretebildikleri belirlenmiştir. Sonraki aşamada katılımcıların ürettikleri metaforlar, metaforun konusu ile kaynağı arasındaki ilişki dikkate alınarak ortak özellikleri açısından değerlendirilmiştir. Bu aşamada üretilen metaforları en iyi temsil ettiği varsayılan 115 adet örnek bir metafor listesi oluşturulmuştur.

Kategori Geliştirme Aşaması

Üretilen metaforlar, bir insana, eşyaya ya da nesneye yönelik fiziksel bir güzelliği temsil ediyorsa "fiziksel görünüm", insan vücudunda yapılan değişime yönelik bir operasyonu temsil ediyorsa "cerrahi müdahale", bir cisme, kişiye ya da spor dalına yönelik esnekliği temsil ediyorsa "esneklik", doğada bulunan canlılara ilişkin güzelliği ifade ediyorsa "doğa güzelliği", bir değer olarak sanat alanındaki estetik güzelliği ifade ediyorsa "sanatsal güzellik", günlük yaşamda kullanılan faydalı bir obje ya da nesneyi temsil ediyorsa "faydalı obje/nesne"; kişiye hoş ve güzel gelen bir beğeni duygusunu ifade ediyorsa "estetik zevk", kişinin ruhsal ve kişilik özelliklerine ilişkin bir güzelliği temsil ediyorsa "kişisel özellik", dini ya da aile olma gibi değer yargılarını içeriyorsa "manevi değer" ve bir yaratıcılık sonucu oluşan duygusal ve düşünsel bir yapıyı temsil ediyorsa "yaratıcılık" kategorisi altında birleştirilmiştir. Bu doğrultuda ortak özellikleri bakımından üretilen metaforları temsil eden 10 farklı kavramsal kategori oluşturulmuştur.

Geçerlik-Güvenirlilik Aşaması

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için, ortak özellikleri bakımından üretilen metaforları temsil ettiği düşünülen 10 farklı kavramsal kategori ve bu kategoriler altında birleştirilen toplam 115 adet metafor söz konusu kavramsal kategorilerle ilişkili olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla uzman görüşüne sunulmuştur. Bu doğrultuda bir uzman görüşü değerlendirme formu hazırlanmıştır. Hazırlanan form iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada uzmana 115 adet metaforun, ikinci aşamada ise 10 farklı kavramsal kategorinin yer aldığı iki farklı liste verilmiştir. Uzmandan birinci listede yer alan 115 adet metaforu ikinci listede yer alan 10 farklı kavramsal kategori ile eşleştirmesi istenmiştir. Sonraki aşamada uzmanın yaptığı eşleştirmeler ile araştırmacının yaptığı eşleştirmeler karşılaştırılarak, yapılan analizlerin güvenilirliği Miles ve Huberman (1994: 64) tarafından kurumsallaştırılan "güvenirlilik = (görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı) X 100" formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Uzman tarafından altı metafor (ünlü kişiler, genişletme, pişerken kabaran börek, doğal olanı bozma, kendini beğenmeme ve kusuru kapatma) araştırmacının yaptığı eşleştirmeden farklı bir kategoriyle ilişkilendirilmiştir. Bu durumda, güvenirlilik %95 olarak hesaplanmıştır. Veriler analiz edilirken, çalışma grubunda yer alan kız (K) ve erkek öğrenciler (E) cinsiyet ve yaş değişkeni dikkate alınarak kodlanmış, ilgili metaforlar ve kavramsal kategorileri 9-12 yaş çocukların görüşlerinden derlenen örnek açıklamalarla desteklenerek yorumlanmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın nicel boyutunda, sanat ve estetik değer tutum ölçeğinden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Bu doğrultuda 9-12 yaş çocukların sanat ve estetik değer tutum puanlarının cinsiyetlerine ve yaş düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği sorularına yanıt aranmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda ise çocukların estetik kavramına yönelik sahip oldukları metaforlar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Cinsiyet Değişkenine Göre Sanat ve Estetik Değer Tutum Ölçeğinden Elde Edilen Bulgular

9-12 yaş çocukların cinsiyet değişkenine göre sanat ve estetik değer tutum puanlarının t testi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4

9-12 Yaş Çocukların Cinsiyetlerine Göre Sanat ve Estetik Değer Tutum Puanlarının t Testi Sonuçları							
Ölçüm	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
Estetik Değer	Kız	534	4,00	,550	1019	5,175	.000
	Erkek	487	3,81	,587			

Tablo 4 'e göre, 9-12 yaş çocukların SEDTÖ'nden aldıkları tutum puanları cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırıldığında, kız öğrencilerin ($\bar{X}_{(Kız)} = 4.00$) erkek öğrencilere göre ($\bar{X}_{(Erkek)} = 3.81$) tutum puanlarının farklılaştığı ve bu farklılaşmanın da $p < .001$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre sanat ve estetik değer tutum puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Yaş Değişkenine Göre Sanat ve Estetik Değer Tutum Ölçeğinden Elde Edilen Bulgular

Araştırmada 9-12 yaş çocukların SEDTÖ'ne verdikleri cevapların yaş değişkenine göre ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 5' de sunulmuştur.

Tablo 5

9-12 Yaş Çocukların Yaş Düzeylerine Göre Ortalama Tutum Puanları ve Standart Sapmaları

Yaş Düzeyi	Estetik Değer Tutum		
	N	$\bar{X}$	SS
9-10 yaş	336	4,00	,611
10-11 yaş	340	3,92	,528
11-12 yaş	345	3,81	,569
Toplam	1021	3,91	,575

Tablo 5' e göre, 9-12 yaş çocukların SEDTÖ' nden aldıkları tutum puanları yaş düzeyleri açısından karşılaştırıldığında, istatistiksel olarak farklılaşma olduğu ($\bar{X}_{(9-10 \text{ Yaş})} = 4.00$, $\bar{X}_{(10-11 \text{ Yaş})} = 3.92$, $\bar{X}_{(11-12 \text{ Yaş})} = 3.81$) görülmektedir. Bu farklılaşmanın anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 6' da gösterilmiştir.

Tablo 6

9-12 Yaş Çocukların Yaş Düzeylerine Göre Tutumlarının Farklılaşması

Yaş Düzeyi	Gruplar Arası	Kareler	Sd	Kareler	F	p	Anlamlı Fark
		Toplamı		Ortalaması			
	Gruplar Arası	6,543	2	3,272			
	Gruplar İçi	331,447	1018	,326	10,048	.000	(1-3),
	Toplam	337,990	1020				(2-3)

1:(9-10 yaş); 2: (10-11 yaş); 3: (11-12 yaş)

Tablo 6' ya göre öğrencilerin SEDTÖ' nden aldıkları tutum puanları yaş düzeyleri açısından karşılaştırıldığında tutum puanlarına ilişkin (estetik değer): $F_{(4,00)} = 10,048$, $p < .001$ anlam düzeyinde farklılaşma olduğu görülmüştür. Farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla Post Hoc testlerinden Tukey analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, 9-10 yaş çocukların (1), 11-12 yaş çocuklara (3) göre ve 10-11 yaş çocukların (2), 11-12 yaş çocuklara (3) göre tutumları anlamlı bir şekilde farklılaşmıştır ve daha olumludur. Yaş değişkeni bağlamında tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde 9-10 yaş çocukların diğerlerine göre daha yüksek bir tutum puanına ($\bar{X}_{(9-10 \text{ Yaş})} = 4.00$) sahip oldukları görülmektedir.

9-12 Yaş Çocukların Estetik Kavramına İlişkin Metaforları ve Bu Metaforların Oluşturduğu Kavramsal Kategorilere İlişkin Bulgular

9-12 yaş çocukların "estetik" kavramına ilişkin ürettikleri 115 adet metafor ve bu metaforları temsil eden 10 farklı kavramsal kategori Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7

Estetik Kavramına Yüklenen Metaforlar ve Kavramsal Kategorileri

Cerrahi Müdahale ($f=287$; $m=21$)	Fiziksel Görünüm ($f=141$; $m=20$)	Doğa Güzelliği ($f=86$; $m=19$)	Esneklik ($f=79$; $m=14$)
Estetik Ameliyat (156)	Güzellik (55)	Çiçek (46)	Lastik (35)
Değişim (58)	İnsan (35)	Doğa (16)	Esnek Cisim (17)
Botoks (22)	Anne (10)	Gül (4)	Yay (6)
Ünlü Kişiler (15)	Bakım (5)	Ağaç (2)	Spor (5)
Doktor (8)	Hoş Görünmek (5)	Kelebek (2)	Sünger (4)
Hamura Şekil Verme (6)	Doğal Olanı Bozma (4)	Bitki (2)	Top (3)
Düzeltilme (5)	Çirkinlik (3)	Güneş (2)	Balon (2)
Gençleşme (3)	Kadın (3)	Doğadaki Tüm	Futbol (1)
Tamir Etme (2)	Maske (3)	Canlılar (1)	Jimnastik (1)
Kemik (1)	Kıyafet (3)	Şehir (1)	Futbolcu (1)
Donma-Erime (1)	Yakışıklılık (2)	Çevre (1)	Voleybol (1)
Vücuda Şekil Verme (1)	Güzel Bir Ev (2)	Menekşe (1)	Karate (1)
Silikon (1)	Vücudun Formda Olması(2)	Su (1)	Kaleci (1)
Genişletme (1)	Zariflik (2)	Orkide (1)	Hareket (1)
İğne Sıvısı (1)	Kendini Beğenmeme (2)	Göl (1)	Yaratıcılık
Ölçü (1)	Güzel Bir Kız (1)	Yanardağ (1)	($f=6$; $m=2$)

<i>Genişlemek (1)</i>	<i>Kusuru Kapatma (1)</i>	<i>Yağmur (1)</i>	<i>Farklılık (4)</i>
<i>Çukur (1)</i>	<i>Siyah Göz (1)</i>	<i>Lale (1)</i>	<i>Düşünce (2)</i>
<i>Pişerken Kabaran Börek (1)</i>	<i>Manken (1)</i>	<i>Ay (1)</i>	
<i>Dolgu (1)</i>	<i>Güzel Bir Vazo (1)</i>	<i>Yıldız (1)</i>	
<i>Ameliyathane (1)</i>			
<i>Sanatsal Güzellik (f=47; m=14)</i>	<i>Faydalı Objeler/Nesne (f=20; m=14)</i>	<i>Estetik Zevk (f=24; m=4)</i>	<i>Kişisel Özellik (f=4; m=2)</i>
<i>Tablo (9)</i>	<i>Eşya (6)</i>	<i>Renk (19)</i>	<i>Kişilik Yapısı (2)</i>
<i>Sanat Dalı (8)</i>	<i>Plastik Madde (2)</i>	<i>Beğenme (3)</i>	<i>Güzel Huy (2)</i>
<i>Sanat Eseri (7)</i>	<i>Yemek Kaşığı (1)</i>	<i>Köpeğin Otlarda</i>	
<i>Heykel (6)</i>	<i>Telefon Kabı (1)</i>	<i>Zıplaması(1)</i>	
<i>Tarihi Eser (3)</i>	<i>Askılık (1)</i>	<i>Özgür Bir Kuşun</i>	
<i>Müzik (3)</i>	<i>Yüz Kremi (1)</i>	<i>Uçuşu(1)</i>	
<i>Mimari Yapı (2)</i>	<i>Kozmetik Malzemesi(1)</i>	<i>Manevi Değer</i>	<i>Diğer</i>
<i>Güzel Bir Yazı (2)</i>	<i>Koltuk Bezi (1)</i>	<i>(f=6; m=5)</i>	<i>(f=321)</i>
<i>Düzen (2)</i>	<i>Temizlik Bezi (1)</i>	<i>Kuran-ı Kerim (2)</i>	<i>Boş (166)</i>
<i>Fotoğraf Çekme (1)</i>	<i>Kek Kalıbı (1)</i>	<i>Aile (1)</i>	<i>Alakasız (83)</i>
<i>Sanatçı (1)</i>	<i>Bıçak (1)</i>	<i>Vatan (1)</i>	<i>Benzetme nedeni</i>
<i>Kitap (1)</i>	<i>Silgi (1)</i>	<i>Atatürk (1)</i>	<i>yok (72)</i>
<i>İçimizdeki Sanat Duygusu (1)</i>	<i>Jöle (1)</i>	<i>Bayrak (1)</i>	
<i>Hoş Görüntüler Tasarlama (1)</i>	<i>Saç Tokası (1)</i>		

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların estetik kavramını genellikle cerrahi bir müdahale olarak algıladıkları ve bu kategori altında 287 katılımcı tarafından toplamda 21 adet metaforun oluşturulduğu görülmektedir. Bu kategoriyi oluşturan metaforların özellikleri şu şekildedir:

- "Estetik botoks gibidir çünkü kadınlar dudaklarının kalın görünmesi için ameliyat yaptırurlar (E83, 9-10 yaş)".
"Estetik değişim gibidir çünkü diyelim bir insanın burnu güzel ama daha da güzelleştirmeye çalışıyor, bu günahtr ama çok çirkinse düzeltilebilir, ameliyatla bu günah olmaz (E411, 10-11 yaş)".
"Estetik bir estetik ameliyatı gibidir çünkü çoğunlukla estetik ameliyatlardır. Burun estetiği, yüz estetiği, birçok estetik türü vardır diye düşünüyorum (K456, 11-12 yaş)".

Tablo 7'de fiziksel görünüm olarak estetik kavramına ilişkin 141 katılımcı tarafından toplamda 20 adet metaforun oluşturulduğu görülmektedir. Bu kategoriyi oluşturan metaforların özellikleri şu şekildedir:

- "Estetik güzellik gibidir çünkü insanlar kendi güzelliklerine başka güzellikler de eklemek ister (K80, 9-10 yaş)".
"Estetik bir insan gibidir çünkü insanlar yaradılışlarının yani yüzündeki, vücudundaki bazı bölümleri beğenmeyip daha da güzel görünmek için uğraşırlar (E346, 10-11 yaş)".
"Estetik zarıflık gibidir çünkü insanların zarıflık onları estetik gösterir (E560, 11-12 yaş)".
"Estetik kıyafet gibidir çünkü güzel kıyafetler insanı güzel gösterir, bu yüzden kıyafetime özen gösteririm (K610, 11-12 yaş)".

Tablo 7'de doğa güzelliği olarak estetik kavramına ilişkin 86 katılımcı tarafından toplamda 19 adet metaforun oluşturulduğu görülmektedir. Bu kategoriyi oluşturan metaforların özellikleri şu şekildedir:

- "Estetik çiçek gibidir çünkü çiçek fazla hareket edemez ve sadece güneş ışıkları ve su ile hayatta kalıyor, bence bu zorluklara karşılık başını eğmemesi doğanın bir mucizesi (K296, 10-11 yaş)".
"Estetik doğa gibidir çünkü renklerin karışımıyla doğadaki renklerle uyumu vardır (K302, 10-11 yaş)".
"Estetik ağaç gibidir çünkü estetiğin bana çağrıştırdığı değişim, görünüm ve güzelliştir. Bir ağacı değişim yönünden eleştirirsek şöyle olur: Ağaçlar her gün ya da her hafta çürümüş ya da kararmış yapraklarını döker ve daha güzelini açar, bu doğanın bir değişimi, güzellik ve görünümdür (E498, 11-12 yaş)".

Tablo 7'de esneklik olarak estetik kavramına ilişkin 79 katılımcı tarafından toplamda 14 adet metaforun oluşturulduğu görülmektedir. Bu kategoriyi oluşturan metaforların özellikleri şu şekildedir:

- "Estetik top gibidir çünkü top esnek bir maddedir (E159, 9-10 yaş)".
"Estetik lastik gibidir çünkü lastik esner, plastiktir ve bir ucundan tutunca esniyor (K226, 9-10 yaş)".
"Estetik spor gibidir çünkü spor yaparsak vücudumuz esner (E290, 10-11 yaş)".
"Estetik hareket gibidir çünkü estetik olan kişiler hareketli oluyorlar mesela ayaklarımızı kafamıza getiririz, ayaklarımızı her yere oynatabiliriz (K496, 11-12 yaş)".

Tablo 7'de sanatsal güzellik olarak estetik kavramına ilişkin 47 katılımcı tarafından toplamda 14 adet metaforun oluşturulduğu görülmektedir. Bu kategoriyi oluşturan metaforların özellikleri şu şekildedir:
"Estetik sanat eseri gibidir çünkü sanat eserleri estetik bir güzelliğe sahiptir, sanat eserlerinin dış görünüşü estetik güzelliğidir (E162, 9-10 yaş)".

"Estetik müzik gibidir çünkü şarkıyı söyleyen gözü, şarkı ise kulağı dinlendirir. İkisi de şahanedir (E439, 10-11 yaş)".

"Estetik tablo gibidir çünkü sanatta estetik resmin güzelliğine benzer, resmi çizmek için estetik yapmalıyız (E486, 11-12 yaş)".

"Estetik tarihi eser gibidir çünkü tarihi eserlerin üzerinde hoş bir görüntü ve çekicilik var (K572, 11-12 yaş)".

"Estetik heykel gibidir çünkü heykeller hayal gücüyle yapılan bir nesne (K590, 11-12 yaş)".

Tablo 7'de faydalı obje/nesne olarak estetik kavramına ilişkin 20 katılımcı tarafından toplamda 14 adet metaforun oluşturulduğu görülmektedir. Bu kategoriyi oluşturan metaforların özellikleri şu şekildedir:

"Estetik telefon kabı gibidir çünkü gerçeği saklar, insanın suratı değişir. Kendinden başka bir özelliği görür. Telefonunda kendini değil kabını görürüz (E107, 9-10 yaş)".

"Estetik eşya gibidir çünkü günlük yaşamımızda kullandığımız, güzel görünen ve zevkimize hitap eden bir eşyaya bu ne kadar da estetik duruyor deriz (K359, 10-11 yaş)".

"Estetik yemek kaşığı gibidir çünkü orada kendimizi farklı görürüz (K693, 11-12 yaş)".

Tablo 7'de estetik zevk olarak estetik kavramına ilişkin 24 katılımcı tarafından toplamda 4 adet metaforun oluşturulduğu görülmektedir. Bu kategoriyi oluşturan metaforların özellikleri şu şekildedir:

"Estetik otlarda zıplayan köpek gibidir çünkü onu seyretmek hayatımıza renk ve neşe katar, mutlu olmamızı sağlar (E13, 9-10 yaş)".

"Estetik renk gibidir çünkü hayata güzellik, hoşluk kattığını düşünüyorum, sıkıntılarımızı örter bizi kendimize daha çok çeker (K416, 10-11 yaş)".

"Estetik beğenme gibidir çünkü estetik, insanlara güzel gelen varlıkların iyi seçimine denir (K627, 11-12 yaş)".

Tablo 7'de kişisel özellik olarak estetik kavramına ilişkin 6 katılımcı tarafından toplamda 2 adet metaforun oluşturulduğu görülmektedir. Bu kategoriyi oluşturan metaforların özellikleri şu şekildedir:

"Estetik düşünce gibidir çünkü düşünme yeteneği beyin tarafından gerçekleşir, estetik düşünerek yapılan bir şeydir mesela resim yapmak gibi (E328, 10-11 yaş)".

"Estetik farklılık gibidir çünkü bir çalışmada alışılmışın dışına çıkıp farklı ve göze güzel gelmesi, örneğin müziğin melodilerini zıt kullanarak, resimdeki renk seçiminin dışına çıkıp farklı güzelliği bir arada kullanmaktır, estetik farklılıkla modernin bir arada kullanılmasıdır (K405, 11-12 yaş)".

Tablo 7'de manevi değer olarak estetik kavramına ilişkin 6 katılımcı tarafından toplamda 5 adet metaforun oluşturulduğu görülmektedir. Bu kategoriyi oluşturan metaforların özellikleri şu şekildedir:

"Estetik aile gibidir çünkü ailemde tahmin edemeyeceğim kadar güzellik var, ailemde bulduğum sevgiyi, fedakârlığı, saygıyı, güveni başka hiçbir yerde bulamadığım için (K27, 9-10 yaş)".

"Estetik vatan gibidir çünkü her yer güzeldir, Ömer Halis öldü, şehit oldu, elimde olsa ben de ölürüm (E210, 9-10 yaş)".

"Estetik Kuran-ı Kerim gibidir çünkü insanın manevi dünyasını güzelleştirir (E279, 10-11 yaş)".

"Estetik Atatürk gibidir çünkü Atatürk'ün bizim ülkemizi aydınlatması gibidir (K305, 10-11 yaş)".

"Estetik Bayrak gibidir çünkü rengi ay ve yıldızla çok güzel (E596, 11-12 yaş)".

Tablo 7'de kişisel özellik olarak estetik kavramına ilişkin 4 katılımcı tarafından toplamda 2 adet metaforun oluşturulduğu görülmektedir. Bu kategoriyi oluşturan metaforların özellikleri şu şekildedir:

"Estetik güzel huy gibidir çünkü insanların özelliklerini, güzel ahlaklı insanları ve onların duygularını ifade eder (K402, 10-11 yaş)".

"Estetik kişilik yapısı gibidir çünkü insanlar ahlaklı ve düzgün biri olursa pürüzsüz bir kişiliğe sahip olur (E475, 11-12 yaş)".

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın nicel boyutunda kız ve erkek çocukların sanatsal, kültürel ve tarihi değerlere ilişkin estetik değer algılarını ve farkındalıklarını ölçmeyi amaçlayan sanat ve estetik değer tutum ölçeğinden aldıkları puanların yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum araştırmanın yapıldığı ilde yaşanan çevrenin tarihi, sanatsal ve kültürel değerlerine ilişkin olarak alınan estetik tavrın, hayata bakış açısını ve beğeni

düzeyini olumlu şekilde etkilediği sonucu ile ilişkilendirilebilir. Nitekim Kirk, Skov, Hulme, Christensen ve Zeki'ye (2009) göre, estetik bir tavır, zihni harekete geçirerek, izleyicinin yaşadığı zevk yoğunluğunu büyük ölçüde etkiler. Örneğin, güzel bir şehrin resimlerini iki farklı insan gurubuna gösterebiliriz. Birinci guruba şehrin suç oranının yüksek olduğunu, ikinci guruba ise şehrin çocuk yetiştirmek için çok huzurlu bir yer olduğunu söylediğimizde, birinci guruptaki insanlar resimleri ve resimlerde gördükleri insanları ikinci guruptakilere göre daha düşük bir estetik (güzellik) puanı ile değerlendirirler (Leder, Tinio, Fuchs ve Bohrn, 2010). Bu bulgular, yaşanan çevreye ilişkin duyguların estetik tercihlerimizin yönlendirilmesinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Dolayısıyla da güçlü pozitif duygulara sahip olmayan insanlar, diğerlerine göre estetik deneyimlere daha az ilgi duyarlar (Prinz, 2007). Bu durum kişinin içinde bulunduğu çevrenin estetik beğeni algısı üzerindeki olumlu etkisi yönünden araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Yurttaş, Yavuz ve Atsan'a (2007) göre, köylerde şehirdekinin aksine öğrencilerin doğal çevre ile bire bir ilişki içinde olma imkânı vardır. Tarlayı sürerken toprakla, balık avlarken su ile kırlarda oynayan bir çocuk çiçeklerle sürekli temas halindedir. Şehirde ise, çocukların doğa ile bire bir temas halinde olabileceği ortamlar sınırlıdır. "Çiçek saksıda su bardakta tanınır". Bu durum yaşanan çevrenin doğa güzelliklerinin estetik bakış açısı üzerindeki duygusal etkisinin önemli olduğu gerçeğini doğrulamaktadır.

Araştırmada sanat ve estetik değer tutum ölçeği kapsamında kız ve erkek öğrencilerin tutum puanlarının yüksek olmasına karşın; kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre çevrelerinde gözlemledikleri sanatsal ve kültürel güzelliklere ilişkin bakış açılarının ve farkındalıklarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 9-12 yaş aralığında estetik gelişime bağlı olarak çocukların farklı olma isteği ile karmaşık duygular yaşadıkları, kendilerini ifade ederken özgüven eksikliği duydukları, yaratıcı etkinliklerde beceriksiz oldukları ve yaşam/ölüm gibi ilginç konulara ilgi duydukları ifade edilmektedir (Kılıç, 2009; Kırışoğlu ve Stokrocki, 1997). Diğer taraftan 9-12 yaş aralığında kız çocukların gelin-damat, kraliçe, kalp ve sevgi gibi konulara; erkek çocukların ise futbol, savaş, silah gibi konulara yöneldiği belirtilmektedir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012). Bu dönemde kız çocuklar psikolojik gelişimlerine bağlı olarak resim yapmak dışında not defterlerine birtakım karalamalar yaparak çizimle uğraşmakta ve iç dünyalarını bu yolla dışa vurmaktadırlar (Lowenfeld ve Brittain, 1964'den aktaran Kutluer, 2015). Ayrıca kız çocukların "renk zenginliği, zariflik ve güzelliğe bağlılık gösterdiği; erkek çocukların ise daha çok teknik ve mekanik işlerle uğraştığı" ifade edilmektedir (Kılıç, 2009). Bu doğrultuda kişi içinde yaşadığı çevrede kendi beğeni ve değer yargıları ile örtüşen durumlarla ne kadar çok iletişim halinde olursa bireyin estetik değer algısına ilişkin yaşam biçimi ve davranışları da bir o kadar farklı olacaktır. Dolayısıyla da bu durum kız çocukların görsel algıya bağlı olarak sosyal çevrelerinde yaşanan olaylara, nesne ya da varlıklara estetiğin temelini oluşturan güzellik algısı ile daha gözlemci bir bakış açısıyla yaklaştıkları sonucuna işaret etmekte ve erkek öğrencilere göre tutum puanlarının daha olumlu olmasının bir gerekçesi olarak araştırma sonuçları ile örtüşmektedir.

Araştırma sonuçları, 9-10 yaş çocukların, 11-12 yaş çocuklara göre ve 10-11 yaş çocukların, 11-12 yaş çocuklara göre tutumlarının daha olumlu olduğunu göstermektedir. Görsel sanatlar dersi öğretim programı incelendiğinde çocuğun estetik değer eğitiminde 9-10 yaş itibarıyla farkı estetik yargılar üzerinden bir doğal yapının ya da sanat eserinin düşünsel ya da kültürel farklılıklarının öğretilmesine ilişkin kazanımlara yer verildiği görülmektedir. Bu kazanımların 10-11 yaş aralığında görsel sanat çalışmalarında kullanılan ilke ve elemanlarla ilişkilendirildiği, 11-12 yaş aralığında ise sanat eleştirisi yöntemi ile farklı sanat eserlerinin oluşturulma süreçlerinin karşılaştırıldığı görülmektedir. Bu durum çocuğun kazanımlarla ilgili değerlerinin farklı kültürlerdeki inanışların ve sosyal çevrenin eser üzerine etkisinin estetik yargı ile ilişkilendirilmesi açısından 11-12 yaş aralığındaki çocuklarda verilen eğitim gereği daha olumlu estetik bir bakış açısına sahip olmaları sonucuna odaklanmaktadır. Ancak araştırma sonuçları 11-12 yaş çocukların diğer yaş gruplarına oranla tutumlarının daha az olumlu olduğunu ve bu durumun araştırma sonuçları ile örtüşmediğini göstermektedir (MEBa, 2018). Bu durum 9-12 yaş aralığına denk gelen dışavurumculuk evresinin bir özelliği olarak yaş düzeyi ilerledikçe estetik değer kavramına ilişkin bakış açısının kişinin yaşam düzeyi ya da güzel kavramını algılama eğiliminin farklılık göstermesi ile ilişkilendirilebilir. Göreceli bir kavram olan güzel ifadesi üzerine düşünmenin kişiden kişiye ve yaş düzeyine bağlı olarak farklılaşabileceğinin bir göstergesi olarak da yorumlanabilir. Kagan'a (1993) göre, estetik algının gelişmesinin yolu sanat eğitiminden geçmektedir. Bu durum estetik değer kavramının öğrenci seviyesine uyarlanacak farklı sanatsal etkinliklerle öğretilebileceği sonucuna odaklanmaktadır. Estetik beğeni düzeyi gelişmiş bireylerin yetiştirilmesinde sanat eğitiminin, çok alanlı sanat eğitimi yöntemi (sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik ve uygulama çalışmaları) ile

ilişkilendirilerek her yaş düzeyine ve eğitim-öğretiminin her kademesine entegre edilmesi gerektiği sonucuna odaklanmaktadır. Nitekim Okan'a (2002) göre, estetik eğitim tek başına bir eğitim biçimi değildir ve görsel sanatlar eğitimi derslerinde çok alanlı sanat eğitimi yöntemiyle birlikte verilmelidir. Ramndhani ve Ramsaroop (2015), estetik yoluyla verilen eğitimin öğrencilerin bakış açısına etkisini araştırdıkları çalışmalarında öğretmenlerin öğretim stratejilerini kullanırken zorlandıklarını ancak resim ve modeller gibi görsel araçları sınıftaki öğrencilerin yaş grubuna uyarladıklarında estetik üzerine grup tartışmasını geliştirebildikleri sonucuna ulaşmışlardır. Bu durum estetik eğitimde yaş seviyesinin görsel algı üzerindeki etkisi açısından araştırma sonuçları ile örtüşmektedir.

Araştırmanın nitel boyutunda çocukların estetik kavramını güzellik ile ilişkilendirdikleri ancak genel olarak cerrahi bir müdahale, fiziksel görünüm ya da esneklik olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan estetik kavramının sanatsal güzellik ve doğa güzelliği olarak bireye yaşattığı acı, hüznün, mutluluk, güzellik ya da heyecan gibi kavramlarla kısmen ilişkilendirildiği ve bu tanıma yakın olarak kişiye zevk ya da heyecan veren bir duygu olarak estetik haz kavramı üzerine yoğunlaştıkları görülmektedir. Araştırmanın nitel boyutundan elde edilen veriler nicel boyutundan elde edilen verilerle karşılaştırıldığında 9-12 yaş çocukların estetik değer algılarına yönelik olumlu bir tutuma sahip olsalar da bir değer olarak estetik kavramının tanımını sanatsal olarak özümseyemedikleri anlaşılmaktadır. Ancak estetik değer kavramına ilişkin tutumlarının olumlu olması nedeniyle etkili bir eğitim verilmesi durumunda kavramsal ya da metaforik anlamda estetik kavramına ilişkin algılarının da olumlu yönde farklılaşacağı düşünülmektedir. Bu durum okullarda verilen sanat eğitiminin estetik boyutuna daha fazla ağırlık verilmesi gerektiği sonucunu ortaya koymaktadır. Crawford (1987) estetiğin, sanatsal üretim, sanatsal değer biçme, sanat tarihi ve sanat eleştirisi disiplinlerine dayandığını ifade etmektedir. Estetik derslerinde estetiğin geçmişi yerine estetiğin bazı problemleri üzerine yoğunlaşması gerektiğini savunmuştur ve felsefi sorgulamanın estetik dersleri için vazgeçilemez olduğunu belirtmiştir. Parsons (1994) ise, felsefi problemlerin tartışılması ve zor sanat çalışmaları üzerinden estetik değerlendirmelerin yapılması nedeniyle estetik öğretiminin çocuklar için güç olduğu sonucuna ulaşmıştır. Her iki çalışma değerlendirildiğinde çocukların estetik gelişim düzeylerinin felsefi boyut üzerinden değerlendirilen sanat eleştirisi gibi uygulama ağırlıklı etkinliklerle ilişkilendiriliyor olması nedeni ile 9-12 yaş çocukların estetik değer algılarında düşük bir profil ve metaforik anlamda karmaşa yaşanabileceği sonucunu düşündürmektedir. Kılcan ve Akbaba (2014), yaptıkları çalışmada araştırma sonuçları ile bire bir örtüşen, çocukların estetik kavramını çoğunlukla cerrahi müdahale olarak değerlendirdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Bunun nedenini ise değer algısı üzerine yapılan farklı çalışmalardan yola çıkarak (Segall ve Schmidt, 2006; Yıldırım, 2009) medyanın birey üzerindeki etkisine, bireyi yanlış yönlendirmesine ve eğitim işlevini doğru bir şekilde yerine getirmemesine bağlamaktadırlar. Bu sonuçlar ışığında şu öneriler geliştirilmiştir:

1. 9-12 yaş aralığında kız ve erkek çocukların bireysel farklılıkları nedeniyle "sanat eleştirisi, yaratıcı drama, müzik, öykü yazma ya da tiyatro" gibi farklı etkinliklerle estetik değer eğitimi her yaş grubundaki bireylerin özelliklerine uyarlanarak öğretilmelidir.
2. 9-12 yaş çocukların estetik eğitiminde doğal ve yapay görüntülerin ayırt edilmesine bağlı olarak çevreyi doğrudan gözlemlenmeleri ve gözlemlerini estetik açıdan nasıl değerlendirebilecekleri öğretilmelidir.
3. Estetik değer eğitiminde öğretim programlarında yer alan kazanımlara ilişkin olarak estetiğin tanımını oluşturan güzel, çirkin, acı, hüznün gibi kavramlara doğadan ve sanat eserlerinden örnekler verilerek, çocuklar estetik değer kavramının önemi ve gerekliliği konusunda bilinçlendirilmeli ve estetiğin tanımında yaşanan metaforik algı sorunu önlenmelidir.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Abacı, O. (2003). *Okul öncesi dönem çocuklarında görsel sanat eğitimi*. (2. bs.). Ankara: Morpa Kültür Yayınları.
- Armstrong, T., ve Detweiler-Bedell, B. (2008). Beauty as an emotion: The exhilarating prospect of mastering a challenging world. *Review of General Psychology*, 12, 305–329.

- Balcı, F. A. ve Yanpar Yelken, T. (2013). İlköğretim sosyal bilgiler programında yer alan değerler ve değer eğitimi uygulamaları konusunda öğretmen görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 14(1): 195-213.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2012). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. (3. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Buyurgan, S., ve Mercin, L. (2005). *Görsel sanatlar eğitiminde müze eğitimi ve uygulamaları*. V. Özsoy (Ed.). Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). Örneklemeye yöntemleri. 14.04.2018 tarihinde <http://w3.balikesir.edu.tr/~msacks/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Can, A. (2014). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. (2. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Cannon A. (2005). Children's aesthetic understanding: Developing interpretations of photography. 15.08.2016 tarihinde <https://ed.psu.edu/pds/teacher-inquiry/.../cannon2005.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Crawford, D. W. (1987). *Aesthetics in discipline-based art education. Discipline-based art education*. Urbana and Chicago: University of Illinois Press.
- Creswell, J. W. ve Plano Clark, V. L. (2015). *Kararlı yöntem araştırmaları, tasarımı ve yürütülmesi*. (Y. Dede ve S. B. Demir, Çev.). (2. bs.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Cupchik, G.C. (1986). A decade after berlyne, New directions in experimental aesthetics. *Poetics*, 15, 345-369.
- Cupchik, G. C., ve Winston, A. C., (1996). *Confluence and divergence in empirical aesthetics philosophy and mainstream psychology, Handbook of perception & cognition: Cognitive ecology*. San Diego, CA: Academic Press.
- Çelikkaya, T. ve Filoğlu, S. (2014). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin değere ve değer eğitimine ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(4): 1541-1556.
- Eczacıbaşı, (1997). *Eczacıbaşı sanat ansiklopedisi*. İstanbul.
- Erinç, S. M. (1998). *Sanat psikolojisi' ne giriş*. Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Eyerdam, P. J. (2003). *Using internet primary sources to teach critical thinking skills in the visual arts*. London: Libraries Unlimited.
- Gökay, M. ve Demir, A. (2006). Farklı eğitim seviyelerinde estetik beğeni. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 313-328.
- Kagan, M. (1993). *Estetik ve sanat dersleri*. (A. Çalışlar, Çev.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Kalyoncu, R. (2012). Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının "öğretmenlik" kavramına ilişkin metaforları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(20): 471-484.
- Kılcan, B. ve Akbaba, B. (2014). Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan estetik değerine ilişkin öğrenci algılarının incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(4), 1047-1076.
- Kılıç, A. (2009). Gelişim dönemleri ve ergenlerde ruhsal sorunlar. Newport International University, Yayınlanmamış Davranış Bilimleri Lisans Tezi.
- Kırışoğlu, O. ve Stokrocki, M. (1997). *Ortaöğretim sanat öğretimi*. Ankara: Yök Dünya Bankası.
- Kirk, U., Skov, M., Hulme, O., Christensen, M. S., ve Zeki, S. (2009). Modulation of aesthetic value by semantic context: An fMRI study. *NeuroImage*, 44, 1125-1132.
- Konecni, V.J. (2005). The aesthetic trinity: Awe, being moved, thrills. *Bulletin of Psychology and the Arts*, 5(2), 27-44.
- Kutluer, G. (2015). Gelişim süreçlerinde çocuk resminin yeri. *Ekev Akademi Dergisi*, 19(63), 403-410.
- Lakoff, G. ve Johnson, M. (2010). *Metaforlar, hayat, anlam ve dil*. (G. Y. Demir, Çev.). (2. bs.). İstanbul: Paradigma.
- Leder, H., Belke, B., Oeberst, A., ve Augustin, A. (2004). A model of aesthetic appreciation and aesthetic judgments. *British Journal of Psychology*, 95, 489-508.
- Leder, H., Tinio, P. P. L., Fuchs, I. M., ve Bohrn, I. (2010). When attractiveness demands longer looks: The effects of situation and gender. *The Quarterly Journal of Experimental Psychology*, 63, 1858-1871.
- Markovic, S. (2012). Components of aesthetic experience: aesthetic fascination, aesthetic appraisal, and aesthetic emotion. *i-Perception*, 3, 1-17.
- Mazman Budak, F. (2012). Sosyal bilgiler dersinde (7. sınıf) doğal ve kültürel varlıklar aracılığı ile estetik değer eğitimi (Tokat örneği). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- MEBa. (2018). Görsel sanatlar dersi öğretim programı. 14.04.2018 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx> adresinden erişilmiştir.
- MEBb. (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı. 14.04.2018 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx> adresinden erişilmiştir.

- MEBc. (2018). Matematik dersi öğretim programı. 14.04.2018 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx> adresinden erişilmiştir.
- MEBd. (2018). Türkçe dersi öğretim programı. 14.04.2018 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx> adresinden erişilmiştir.
- Mercin, L., ve Alakuş, A. O. (2007). Birey ve toplum için sanat eğitiminin gerekliliği. *D. Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 14-20.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (Thousand Oaks, CA: Sage).
- Moritz, G. (1985). *Estetik Anlayış*. (T. Mengüşoğlu, Çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Okan, N. (2002). Estetiğin felsefedeki ve disipline dayalı sanat eğitimi içindeki yeri ve önemi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Parsons, M. J. (1994). *Can children do aesthetics? A developmental account.aesthetics for young people*. R. Moore (Ed.). Amerika: University of Illinois Press.
- Parsons, M. J. ve Blocker. H.G. (1993). *Aesthetics and education*. Chicago: University of Illinois Press.
- Prinz, J. (2007). Emotion and aesthetic value, 07.05.2017 tarihinde <http://subcortex.com/EmotionAndAestheticValuePrinz.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Ramdhani, J. ve Ramsaroop, S. (2015). The reawakening of teaching through aesthetics in education: students' perspectives. *KOERS-Bulletin for Christian Scholarship*, 80(2): 1-7.
- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının "öğretmen" kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Educational Administration: Theory and Practice*, 55, 459-496.
- Seçer, İ. (2013). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi, Analiz ve raporlaştırma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Segall, A. ve Schmidt, S. (2006). Reading the newspaper as a social text. *Social Studies*, 97(3), 91-99.
- Silvia, P. J. (2009). Looking past pleasure: Anger, confusion, disgust, pride, surprise, and other unusual aesthetic emotions. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 3, 48-51.
- Silvia, P.J. ve Nusbaum, E.C. (2011). On personality and piloerection: Individual Differences in aesthetic chills and other unusual aesthetic experiences. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*. 5(3), 208-214.
- Sevim, O., Hisarcıklılar, E. ve Feyzioğlu, N. (2012). Bir estetik duyuş analizi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(3): 41-57.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. (3. bs.). Ankara: Nobel Basımevi.
- Tunalı, İ. (2004). *Estetik*. (8. bs.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, K. (2009). Values education experiences of Turkish class teachers: A phenomenological approach. *Eurasian Journal Of Educational Research*, 35, 165-184.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (9. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M. (2009). *Görsel sanatlar eğitiminde uygulamalar*. (3. bs.). Ankara: Gündüz Eğitim.
- Yob, I. M. (2003). Thinking constructively with metaphors. *Studies in Philosophy and Education*, 22, 127-138.
- Yolcu, E. (2009). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. (2. bs.). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Yurttaş, Z., Yavuz, F. ve Atsan, T. (2007). *Kırsal sosyoloji*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları.

İletişim/Correspondence

Dr. Öğr. Üyesi. İrfan Nihan DEMİREL
nihan.demirel@erdogan.edu.tr